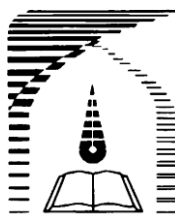

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی
گروه زبانشناسی همگانی

پایان‌نامه کارشناسی ارشد
زبانشناسی

تحلیل گفتمان مکالمه پیام کوتاه زنان و مردان فارسی زبان

نگارنده:

نسرين صيادی

استاد راهنما:

دکتر فردوس آقاگل‌زاده

استاد مشاور:

دکتر عالیہ کرد زعفرانلو کامبوزیا

بهمن ۹۱

بسمه تعالی

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه‌ی نهایی خانم نسرین صیادی تحت عنوان "تحلیل گفتمان مکالمه‌ی پیام کوتاه زنان و مردان فارسی زبان" را از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای دریافت درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می‌کنند.

رتبه‌ی علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیأت داوران
 دانشیار	دکتر فردوس آفاگل‌زاده	۱. استاد راهنما:
 استادیار	دکتر عالیه کرد زعفرانلو کامبوزیا	۲. استاد مشاور:
 استادیار	دکتر علی اکبر خمیجانی فراهانی	۳. استاد ناظر:
 مربی	آقای اردشیر ملکی مقدم	۴. استاد ناظر:
 مربی	نماینده تحصیلات تکمیلی: آقای اردشیر ملکی مقدم	۵.

دستورالعمل حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیات علمی، دانشجویان، دانش آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی که با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد ذیل را رعایت نمایند:

ماده ۱- حقوق مادی و معنوی پایان‌نامه‌ها / رساله‌های مصوب دانشگاه متعلق به دانشگاه است و هرگونه بهره‌برداری از آن باید با ذکر نام دانشگاه و رعایت آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مصوب دانشگاه باشد.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه / رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و استاد راهنما مسئول مکاتبات مقاله باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه / رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب حاصل از نتایج پایان‌نامه / رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با مجوز کتبی صادره از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه و بر اساس آئین‌نامه‌های مصوب انجام می‌شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه / رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این دستورالعمل در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۱۳۸۴/۴/۲۵ در شورای پژوهشی دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است و هرگونه تخلف از مفاد این دستورالعمل، از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری می‌شود.

نام و نام خانوادگی نسرین صیادی

امضاء

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته زبانشناسی همگانی است که در سال ۱۳۹۱ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر فردوس آفاکل زاده، مشاوره سرکار خانم عالیه کرد زعفرانلو کامیوزیا از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده رایه عنوان خیارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب نسرين صيادی دانشجوی رشته زبانشناسی همگانی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: نسرين صيادی

تاریخ و امضا:

۹۱/۱۱/۲۹

در کمال افتخار و اتقان تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم...

به خاطر همه‌ی تلاشهای محبت آمیزی که در طول زندگی ام انجام داده‌اند

به آنان که نفس خیرشان و دعای روح پرورشان بدرقه‌ی راهم بود

و با مهربانی چگونه زیستن را به من آموخته‌اند.

و، همسرم....

مایه آرامشم، پناه مستکیم و امید بودم.

تقدیر و تشکر

سپاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت‌های او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند و سلام و درود بر محمد و خاندان پاک او، طاهران معصوم، هم آنان که وجودمان وامدار وجودشان است و نفرین پیوسته بر دشمنان ایشان تا روز رستاخیز... بدون شک منزلت و جایگاه معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبه‌ی او، با زبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم.

اما از آنجاییکه تجلیل از معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تامین می‌کند و سلامت امانت‌هایی را که به دستش سپرده‌اند تضمین؛ بر حسب وظیفه و از باب " من لم یشکر المنعم من المخلوقین لم یشکر الله عزّ و جلّ " از استاد با کمالات و شایسته، جناب آقای دکتر فردوس آقاگل-زاده که در کمال سعه‌ی صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ ننمودند و زحمت راهنمایی این پایان نامه را بر عهده گرفتند؛

از استاد صبور و با تقوا، سرکار خانم دکتر عالیه کرد زعفرانلو کامبوزیا که زحمت مشاوره این پایان نامه را در حالی متقبل شدند که بدون مساعدت ایشان، این پروژه به نتیجه‌ی مطلوب نمی‌رسید؛

و از اساتید فرزانه و دلسوز، جناب آقای دکتر علی اکبر خمیجانی فراهانی و جناب آقای دکتر اردشیر ملکی مقدم که زحمت داوری این پایان نامه را متقبل شدند، کمال تشکر و قدردانی را دارم. باشد که این خردترین، بخشی از زحمات آنان را سپاس گوید.

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی گفتمان پیام کوتاه زنان و مردان فارسی زبان می‌پردازد. هدف اصلی این پژوهش، بررسی تفاوت‌های موجود میان پیام کوتاه زنان و مردان از منظر زبانشناسی است. به این منظور، نگارنده با جمع‌آوری پیام‌های کوتاه افراد مختلف، به مقایسه پیام‌های کوتاه زنان به زنان، مردان به مردان، زنان به مردان و مردان به زنان پرداخته است تا به کمک نتایج آماری حاصل از آن، تأثیر عامل فرازبانی جنسیت را بر این پیکره بررسی کند. بر این اساس، سه فرضیه مطرح شده است:

- ۱- عوامل کاربرد شناسی زبان همچون صمیمیت و فاصله اجتماعی میان فرستنده و گیرنده پیام بر نوع گفتمان آن‌ها تأثیر گذار است. ۲- پیامک زنان و مردان از لحاظ سازمان متن در نوع عنوان، باب سخن‌گشایی و خاتمه و بیان مستقیم یا غیر مستقیم با یکدیگر متفاوت است. ۳- پیامک زنان و مردان از لحاظ تعداد واژگان بکار رفته، نوع واژگان همچون استفاده از صفات، تشدید کننده‌ها، تردیدناها، تعدیل کننده‌ها، کلمات تابو با هم متفاوت است. در خصوص فرضیه اول، بررسی داده‌ها نشان داد که عامل صمیمیت تأثیر زیادی بر نوع گفتمان کاربران پیام کوتاه دارد، به گونه‌ای که اکثر پیام‌های کوتاهی که میان مشارکین صمیمی رد و بدل شده است دارای سبکی غیررسمی است. اما این رابطه میان فاصله اجتماعی و نوع گفتمان چندان برقرار نیست. در رابطه با فرضیه دوم، نتایج حاکی از آن است که پیام کوتاه زنان و مردان در همه ویژگی‌های سازمان متن با هم متفاوت نیستند، بلکه در برخی موارد مانند نوع بیان به هم شبیه‌اند. همچنین داده‌های موجود، فرضیه سوم را تأیید نمی‌کند، چرا که پیام‌های کوتاه زنان و مردان از لحاظ برخی ویژگی‌های واژگانی موجود در فرضیه سوم با هم تفاوت معناداری ندارند.

کلید واژه: ارتباطات، پیام کوتاه، زبان نوشتار، زبان و جنسیت، جامعه شناسی زبان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل ۱: کلیات تحقیق
۲	۱-۱- مقدمه
۳	۲-۱- بیان مسئله و اهمیت تحقیق
۵	۳-۱- پرسش‌های پژوهش
۵	۴-۱- فرضیه‌های پژوهش
۵	۵-۱- محدودیت‌های پژوهش
۶	۶-۱- تعریف کلید واژه‌های پژوهش
۶	۷-۱- ساختار پایان‌نامه
	فصل ۲: پیشینه تحقیق
۹	۱-۲- مقدمه
۹	۲-۲- پژوهش‌های خارجی انجام شده در زمینه زبان و جنسیت
۱۹	۳-۲- پژوهش‌های محققان ایرانی در حوزه زبان و جنسیت
۲۷	۴-۲- پژوهش‌های خارجی انجام شده در زمینه پیام‌کوتاه
۳۴	۵-۲- پژوهش‌های محققان ایرانی در زمینه پیام‌کوتاه
۳۹	۶-۲- خلاصه فصل
	فصل ۳: مبانی نظری و روش شناسی تحقیق
۴۱	۱-۳- مقدمه
۴۲	۲-۳- مفاهیم نظری
۴۲	۱-۳-۲- جامعه‌شناسی زبان
۴۳	۳-۲-۲- جنسیت
۴۴	۳-۳-۲- جنسیت در برابر جنس
۴۵	۳-۲-۴- کاربردشناسی
۴۵	۳-۲-۵- صمیمت
۴۷	۳-۲-۶- فاصله اجتماعی
۴۸	۳-۲-۷- تحلیل گفتمان

۴۹ ۸-۲-۳ سازمان متن
۵۰ ۹-۲-۳ باب سخن‌گشایی و خاتمه
۵۱ ۱۰-۲-۳ بیان مستقیم و غیرمستقیم
۵۲ ۱۱-۲-۳ کلمات تابو
۵۳ ۱۲-۲-۳ تعدیل‌کننده‌ها
۵۴ ۱۳-۲-۳ تشدیدکننده‌ها
۵۴ ۱۴-۲-۳ تردیدنماها
۵۴ ۱۵-۲-۳ صفت
۵۵ ۱۶-۲-۳ خدمات پیام‌کوتاه
۵۶ ۱-۱۶-۲-۳ ویژگی‌های پیام‌کوتاه
۵۷ ۲-۱۶-۲-۳ کاربردها و کارکردهای پیام‌کوتاه
۵۸ ۳-۱۶-۲-۳ درونمایه پیام‌های کوتاه در ایران
۵۸ 3-3- روش‌شناسی پژوهش
۵۸ 3-3-1- روش انجام تحقیق
۵۹ ۲-۳-۳ ویژگی‌های جامعه آماری
۵۹ 3-3-3- متغیرها
۶۰ ۴-۳-۳ پیکره زبانی
۶۰ ۵-۳-۳ سطح توصیف داده‌ها
۶۰ ۶-۳-۳ روش آماری
۶۱ 3-4- خلاصه فصل
	فصل ۴: تجربه و تحلیل داده‌ها
۶۳ ۱-۴ مقدمه
۶۳ ۲-۴ فرضیه اول
۶۴ ۱-۲-۴ صمیمیت
۶۵ ۲-۲-۴ فاصله اجتماعی
۶۷ ۳-۲-۴ نوع گفتمان
۷۷ ۳-۴ فرضیه دوم
۷۷ ۱-۳-۴ عنوان

- ۸۱ ۲-۳-۴- باب سخن‌گشایی و خاتمه
- ۸۹ ۳-۳-۴- بیان مستقیم و غیرمستقیم
- ۹۱ ۴-۴- فرضیهٔ سوم
- ۹۲ ۱-۴-۴- تعداد واژگان
- ۹۵ ۲-۴-۴- صفت
- ۹۸ ۳-۴-۴- تشدیدکننده‌ها
- ۱۰۰ ۴-۴-۴- تردیدنماها
- ۱۰۳ ۵-۴-۴- تعدیل‌کننده‌ها
- ۱۰۶ ۶-۴-۴- کلمات تابو

فصل ۵: نتایج و پیشنهادات

- ۱۱۰ ۱-۵- مقدمه
- ۱۱۱ ۲-۵- نتیجه‌گیری
- ۱۱۵ ۳-۵- پیشنهاداتی برای تحقیق‌های آتی:
- ۱۱۷ منابع فارسی
- ۱۲۰ منابع انگلیسی

پیوست

واژه‌نامه

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول ۱-۴ توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب صمیمیت در گفتمان F-F.....	۶۴
جدول ۲-۴ توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب صمیمیت در گفتمان M-M.....	۶۴
جدول ۳-۴ توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب صمیمیت در گفتمان F-M.....	۶۴
جدول ۴-۴ توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب صمیمیت در گفتمان M-F.....	۶۵
جدول ۵-۴ توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب فاصله اجتماعی در گفتمان F-F.....	۶۵
جدول ۶-۴ توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب فاصله اجتماعی در گفتمان M-M.....	۶۶
جدول ۷-۴ توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب فاصله اجتماعی در گفتمان F-M.....	۶۶
جدول ۸-۴ توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب فاصله اجتماعی در گفتمان M-F.....	۶۶
جدول ۹-۴ توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب نوع گفتمان در گفتمان F-F.....	۶۷
جدول ۱۰-۴ توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب نوع گفتمان در گفتمان M-M.....	۶۷
جدول ۱۱-۴ - توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب نوع گفتمان در گفتمان F-M.....	۶۷
جدول ۱۲-۴ - توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب نوع گفتمان در گفتمان M-F.....	۶۸
جدول ۱۳-۴ - آزمون خی دو بین صمیمیت و نوع گفتمان در گفتمان F-F.....	۶۸
جدول ۱۴-۴ - آزمون خی دو بین صمیمیت و نوع گفتمان در گفتمان F-M.....	۶۹
جدول ۱۵-۴ - آزمون خی دو بین صمیمیت و نوع گفتمان در گفتمان M-M.....	۷۰
جدول ۱۶-۴ - آزمون خی دو بین صمیمیت و نوع گفتمان در گفتمان M-F.....	۷۱
جدول ۱۷-۴ - آزمون خی دو بین فاصله اجتماعی و نوع گفتمان در گفتمان F-F.....	۷۲
جدول ۱۸-۴ - آزمون خی دو بین فاصله اجتماعی و نوع گفتمان در گفتمان F-M.....	۷۳
جدول ۱۹-۴ - آزمون خی دو بین فاصله اجتماعی و نوع گفتمان در گفتمان M-M.....	۷۴
جدول ۲۰-۴ - آزمون خی دو بین فاصله اجتماعی و نوع گفتمان در گفتمان M-F.....	۷۵
جدول ۲۱-۴ - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پیام زنان به زنان بر حسب نوع عنوان.....	۷۸
جدول ۲۲-۴ - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پیام مردان به مردان بر حسب نوع عنوان.....	۷۸
جدول ۲۳-۴ - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پیام زنان به مردان بر حسب نوع عنوان.....	۷۹
جدول ۲۴-۴ - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پیام مردان به زنان بر حسب نوع عنوان.....	۷۹
جدول ۲۵-۴ - آزمون خی دو بین عنوان و جنسیت.....	۸۰
جدول ۲۶-۴ - توزیع فراوانی و درصد فراوانی سخن‌گشایی بر حسب جنسیت.....	۸۱

- جدول ۴-۲۷ - آزمون خی دو بین سخن گشایی و جنسیت ۸۳
- جدول ۴-۲۸ - توزیع فراوانی و درصد فراوانی خاتمه بر حسب جنسیت ۸۴
- جدول ۴-۲۹ - آزمون خی دو بین خاتمه و جنسیت ۸۵
- جدول ۴-۳۰ - فراوانی و درصد فراوانی بر حسب نوع سخن گشایی و جنسیت ۸۶
- جدول ۴-۳۱ - آزمون خی دو بین نوع سخن گشایی و جنسیت ۸۷
- جدول ۴-۳۲ - فراوانی و درصد فراوانی بر حسب نوع خاتمه و جنسیت ۸۸
- جدول ۴-۳۳ - آزمون خی دو بین نوع خاتمه و جنسیت ۸۹
- جدول ۴-۳۴ - توزیع فراوانی و درصد فراوانی نوع بیان بر حسب جنسیت ۹۰
- جدول ۴-۳۵ - آزمون خی دو بین نوع بیان و جنسیت ۹۱
- جدول ۴-۳۶ - آزمون تفاوت تعداد واژگان برای فرستنده در گفتمان هم جنس بر حسب جنسیت. ۹۲
- جدول ۴-۳۷ - آزمون تفاوت تعداد واژگان برای گیرنده در گفتمان هم جنس بر حسب جنسیت ۹۲
- جدول ۴-۳۸ - آزمون تفاوت تعداد واژگان برای فرستنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب جنسیت ۹۳
- جدول ۴-۳۹ - آزمون تفاوت تعداد واژگان برای گیرنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب جنسیت ۹۴
- جدول ۴-۴۰ - آزمون تفاوت تعداد صفت برای فرستنده در گفتمان هم جنس بر حسب جنسیت... ۹۵
- جدول ۴-۴۱ - آزمون تفاوت تعداد صفت برای گیرنده در گفتمان هم جنس بر حسب جنسیت ۹۶
- جدول ۴-۴۲ - آزمون تفاوت تعداد صفت برای فرستنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب جنسیت ۹۶
- جدول ۴-۴۳ - آزمون تفاوت تعداد صفت برای گیرنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب جنسیت ۹۷
- جدول ۴-۴۴ - آزمون تفاوت تعداد تشدیدکننده برای فرستنده در گفتمان هم جنس بر حسب جنسیت ۹۸
- جدول ۴-۴۵ - آزمون تفاوت تعداد تشدیدکننده برای گیرنده در گفتمان هم جنس بر حسب جنسیت ۹۸
- جدول ۴-۴۶ - آزمون تفاوت تعداد تشدیدکننده برای فرستنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب جنسیت ۹۹
- جدول ۴-۴۷ - آزمون تفاوت تعداد تشدیدکننده برای گیرنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب جنسیت ۹۹

- جدول ۴-۴۸ - آزمون تفاوت تعداد تردیدنا برای فرستنده در گفتمان هم جنس بر حسب جنسیت
 ۱۰۰.....
- جدول ۴-۴۹ - آزمون تفاوت تعداد تردیدنا برای گیرنده در گفتمان هم جنس بر حسب جنسیت
 ۱۰۱.....
- جدول ۴-۵۰ - آزمون تفاوت تعداد تردیدنا برای فرستنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب
 جنسیت ۱۰۱.....
- جدول ۴-۵۱ - آزمون تفاوت تعداد تردیدنا برای گیرنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب جنسیت
 ۱۰۲.....
- جدول ۴-۵۲ - آزمون تفاوت تعداد تعدیل کننده برای فرستنده در گفتمان هم جنس بر حسب
 جنسیت ۱۰۳.....
- جدول ۴-۵۳ - آزمون تفاوت تعداد تعدیل کننده برای گیرنده در گفتمان هم جنس بر حسب
 جنسیت ۱۰۴.....
- جدول ۴-۵۴ - آزمون تفاوت تعداد تعدیل کننده برای فرستنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب
 جنسیت ۱۰۴.....
- جدول ۴-۵۵ - آزمون تفاوت تعداد تعدیل کننده برای گیرنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب
 جنسیت ۱۰۵.....
- جدول ۴-۵۶ - آزمون تفاوت تعداد کلمات تابو برای فرستنده در گفتمان هم جنس بر حسب جنسیت
 ۱۰۶.....
- جدول ۴-۵۷ - آزمون تفاوت تعداد کلمات تابو برای گیرنده در گفتمان هم جنس بر حسب جنسیت
 ۱۰۷.....
- جدول ۴-۵۸ - آزمون تفاوت تعداد کلمات تابو برای فرستنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب
 جنسیت ۱۰۷.....
- جدول ۴-۵۹ - آزمون تفاوت تعداد کلمات تابو برای گیرنده در گفتمان غیر هم جنس بر حسب
 جنسیت ۱۰۸.....

فهرست انگاره‌ها

عنوان	صفحه
شکل ۱-۳ : مدل تک بعدی: رابطه میان قدرت و همبستگی	۴۶
شکل ۲-۳ : مدل چند بعدی: رابطه میان قدرت و همبستگی	۴۷

فصل ۱
کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

آغاز مطالعات بر روی زبان و جنسیت به دهه ۱۹۶۰ باز می‌گردد. پیش از این رابطه میان زبان و جنسیت چندان درخور توجه نبوده و در نتیجه نیازی به بررسی در این زمینه دیده نمی‌شده است، اما به این معنا نیست که هیچ کس به وجود این تفاوت‌ها پی نبرده باشد. در سال ۱۹۷۲ لیکاف^۱ مقاله‌ای را با عنوان *زبان و جایگاه زن* منتشر کرد که با اعتراض بسیاری از دانشمندان مواجه شد. آن‌ها این اثر را کاری بی‌پایه و بی‌ارزش می‌دانستند. در مقابل برخی نیز، که اکثریت زن بودند، مجذوب ادعاهای لیکاف شدند. به این ترتیب مطالعه در زمینه زبان و جنسیت رونق یافت. لیکاف معتقد بود زنان و مردان مانند هم صحبت نمی‌کنند، بلکه با یکدیگر تفاوت‌هایی دارند. به اعتقاد او زبان زنان مملو از ویژگی‌هایی چون کاربرد فراوان تعدیل‌کننده‌ها و کمیت‌نماها است. این ویژگی‌ها باعث می‌شود تا زبان زنان را به زبانی کم قدرت مبدل سازد، به طوری که آنان را از داشتن مقام و قدرت سلب صلاحیت می‌کند (اکرت و مک‌کونل جینت^۲، ۲۰۰۳: ۱).

زبان و جنسیت یکی از مباحث جذاب و درخور توجه در حوزه کاربردشناسی و زبانشناسی اجتماعی است، به طوری که توجه بسیاری از اندیشمندان را به خود جلب کرده است. این موضوع باعث شکل‌گیری بسیاری از نظریات و فرضیه‌ها در چند دهه اخیر از قرن بیستم شده که هنوز بسیاری از آن‌ها بی‌جواب باقی مانده است. تحقیقات صورت گرفته نشان می‌دهند که تفاوت‌های زبانی میان زنان و مردان در برخی جوامع بسیار جزئی و ممکن است تنها در اصطلاحات و ویژگی‌های تلفظی دیده شود، اما در برخی دیگر از جوامع بسیار درخور توجه می‌باشد چرا که مجموعه‌ای از شاخص‌های واژگانی، دستوری و آوایی را در بر می‌گیرد.

^۱ Lakoff

^۲ Eckert and McConnell-Ginet

یکی از موضوعاتی که سال‌های اخیر در زمینهٔ زبان‌شناسی اجتماعی مورد توجه قرار گرفته، بررسی روابط احتمالی موجود میان ساختار دستوری، واژگان و نحوهٔ استفاده از زبانی خاص با نقش اجتماعی مردان و زنانی است که به آن زبان صحبت می‌کنند. آیا زنان و مردان در بکار بردن زبانی خاص از شیوه‌های متفاوتی استفاده می‌کنند؟ اگر این چنین است، آیا این تفاوت ناشی از ساختار آن زبان است یا اینکه تنها بازتابی از شیوه‌ای است که زنان و مردان برای تعامل با یکدیگر در آن جامعه استفاده می‌کنند؟

ترادگیل^۱ در سال ۱۹۸۳ به این نکته اشاره می‌کند که این تفاوت‌ها نمی‌تواند ناشی از فاصله طبقاتی^۲ باشد چرا که در اکثر جوامع زنان و مردان آزادانه با یکدیگر ارتباط کلامی برقرار می‌کنند و بیان علت تمایز میان گونه‌های مربوط به جنسیت مانند تمایز میان گونه‌های طبقاتی، قومی یا جغرافیایی میسر نیست.

۱-۲- بیان مسئله و اهمیت تحقیق

زبان‌شناسی اجتماعی شاخه‌ای از زبان‌شناسی است که به بررسی زبان در بافت جامعه می‌پردازد. منظور از بررسی زبان در بافت جامعه در واقع، مطالعه گونه‌های زبانی درون جامعه است. هر فردی در بافت‌های اجتماعی مختلف به گونهٔ متفاوتی صحبت می‌کند که به آن گونهٔ سبکی می‌گویند. علاوه بر این سخن‌گوییانی که از لحاظ سن، جنسیت، طبقه اجتماعی و ... با یکدیگر متفاوتند به گونهٔ متفاوتی از یکدیگر صحبت می‌کنند. این عوامل همان گونه‌های اجتماعی هستند. زبان‌شناسی اجتماعی به بررسی هر دو گونهٔ سبکی و اجتماعی می‌پردازد (کوئس^۳، ۱۹۸۶: ۴).

از پژوهش‌های زبان‌شناختی چنین بر می‌آید که در بسیاری از جوامع گفتار زنان و مردان متفاوت است. در برخی از موارد این تفاوت‌ها کاملاً مختصر و جزئی است و معمولاً کسی متوجه آن‌ها نمی‌شود. برخی از منتقدان فمینیستی معتقدند که نوشتار نیز جنسیت محور است، یعنی نوشتار

^۱ Trudgill

^۲ Social distance

^۳ Coates

مردان و زنان با یکدیگر متفاوت است. این بحث با تحقیق ویرجینیا ولف^۱ آغاز شد. وی بر این باور است، جملاتی وجود دارد که زنان از آن‌ها استفاده می‌کنند و به آن‌ها «جملات زنانه» گفته می‌شود (خسرو نژاد، ۱۳۸۶: ۹۴). مطالعات انجام شده در چند دهه اخیر نیز حاکی از تأثیر جنسیت در گفتار است اما بررسی نقش جنسیت در زبان نوشتار مردان و زنان در کشور ما سابقه چندانی ندارد.

در چند دهه اخیر با ظهور ابزارهای ارتباطی جدید و گسترش ارتباطات، تکنولوژی نامه-نگاری نیز دچار تغییرات زیادی شده است به طوری که بخش اعظم کارهای روزمره ما از طریق همین نامه‌نگاری‌ها صورت می‌گیرد. از جمله ابزارهایی که برای انتقال این پیام‌ها در جامعه کنونی بکار می‌رود تلفن همراه است.

ارزانی نسبی خدمات پیام کوتاه نسبت به مکالمات، در کنار امکان ارسال گروهی پیام به افراد زیاد باعث شده است که فرهنگ جدیدی در استفاده از پیام کوتاه به ویژه در میان جوانان پدید آید و تلفن همراه عملاً به رسانه‌ای مکتوب مبدل شود (محمودی بختیاری و آدی بیگ، ۱۳۸۸: ۱۷۷). به اعتقاد برخی از محققان، سرویس پیام کوتاه می‌تواند به سرعت در کنار پست الکترونیک به رسانه‌ای فعال و فراگیر تبدیل شود و در بسیاری از موارد جایگزین کاربرد سنتی تلفن گردد (همان: ۱۸۰).

با توجه به محدودیت‌های تلفن همراه در ارسال پیام کوتاه، بنابراین کاربران از راهکارهایی استفاده می‌کنند تا بتوانند پیام خود را با این محدودیت سازگار کنند و در عین حال مفهوم خود را نیز به گیرنده منتقل سازند. بنابراین آن‌ها با نوآوری‌هایی در نوشتار خود باعث می‌شوند این نوع ارتباط مکتوب از سایر ابزارهای ارتباطی متمایز گردد. از آنجا که هر پدیده‌ای که در زبان رخ می‌دهد چه در نوشتار و چه در گفتار در حیطه کار زبان‌شناسان است، بر زبان‌شناسان است که این نوع زبان ارتباطی را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند.

مسئله تحقیق حاضر این است که همان‌گونه که اشاره شد جنسیت از جمله عواملی است که می‌تواند بر گفتار و نوشتار تأثیر بگذارد. کریستال^۲ (۲۰۰۸) نیز در پژوهشی به بررسی ویژگی‌های زبانی متون پیام کوتاه پرداخته است. تحقیق حاضر به دنبال بررسی نقش جنسیت در ارتباطات پیام کوتاه می‌باشد.

1 Virginia Woolf

2 Crystal

۱-۳- پرسش‌های پژوهش

برای رسیدن به اهداف مطالعه حاضر، پرداختن به پرسش‌های زیر حائز اهمیت است:

- ۱- عوامل کاربردشناسی موثر در نوع گفتمان پیام‌های کوتاه کدامند؟
- ۲- سازمان متن پیام‌های کوتاه زنان و مردان چگونه است؟
- ۳- پیام‌های کوتاه زنان و مردان از لحاظ واژگانی دارای چه ویژگی‌هایی است؟

۱-۴- فرضیه‌های پژوهش

- ۱- عوامل کاربرد شناسی زبان همچون صمیمیت و فاصله اجتماعی میان فرستنده و گیرنده پیام بر نوع گفتمان آن‌ها تأثیر گذار است.
- ۲- پیامک زنان و مردان از لحاظ سازمان متن در نوع عنوان، باب سخن‌گشایی و خاتمه و بیان مستقیم یا غیر مستقیم با یکدیگر متفاوت است.
- ۳- پیامک زنان و مردان از لحاظ تعداد واژگان بکار رفته، نوع واژگان همچون استفاده از صفات، تشدید کننده‌ها، تردیدنماها، تعدیل کننده‌ها، کلمات تابو با هم متفاوت است.

۱-۵- محدودیت‌های پژوهش

با توجه به اینکه بخشی از پیکره پژوهش در مورد پیام‌های کوتاه زنان به مردان و پیام‌های کوتاه مردان به زنان است؛ به دلیل حریم شخصی بودن این پیام‌ها و محدودیت‌های فرهنگی، امکان جمع‌آوری داده‌ها در این بخش بسیار با محدودیت مواجه شده است؛ لذا حداکثر داده‌هایی که از این دست جمع‌آوری شده، آن نوع پیام‌های تعدیل شده به لحاظ محتوایی است که محدودیت‌های مربوط را رعایت کرده باشد.